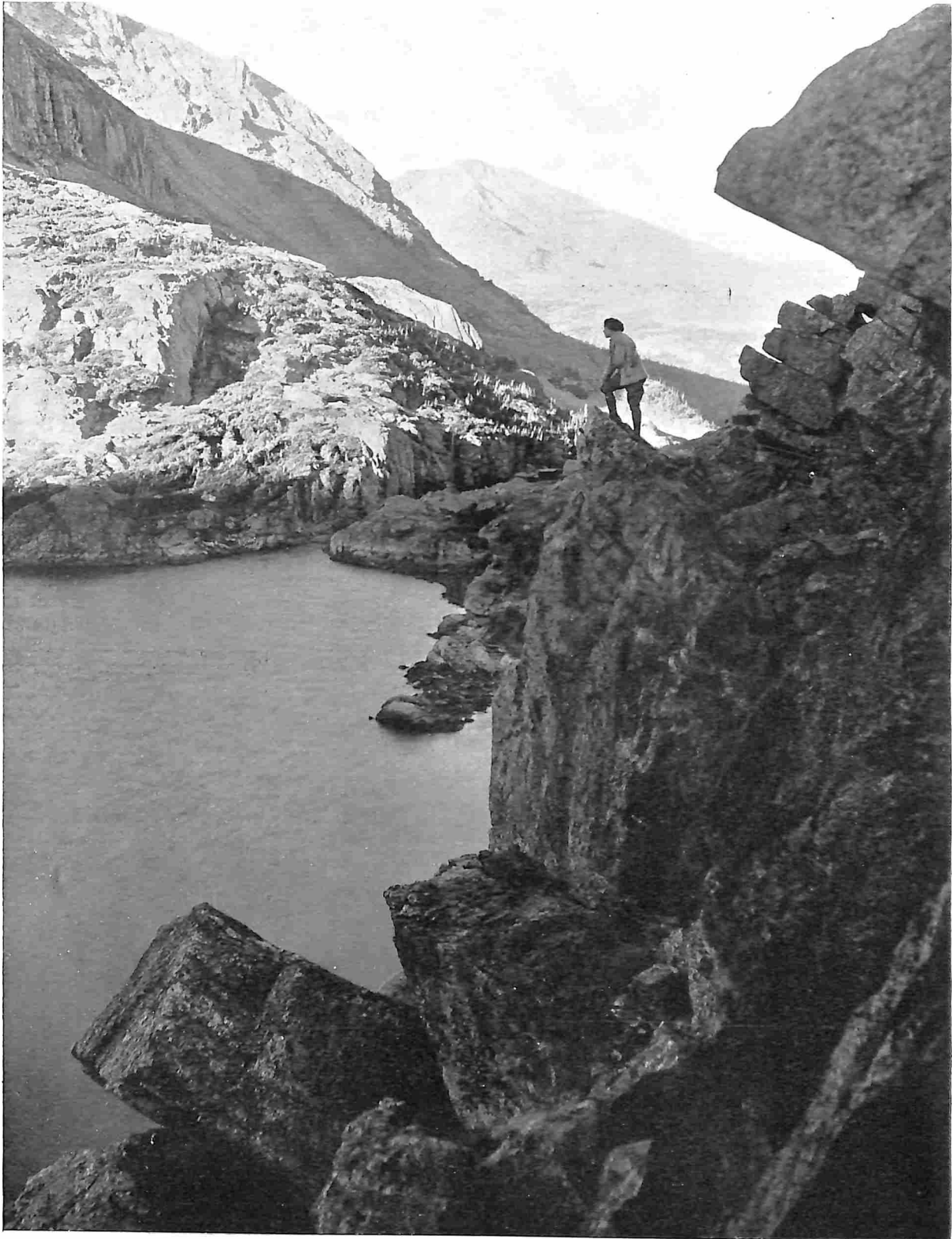

BUITEN

19^e JAARGANG N°. 18.

ZATERDAG 2 MEI 1925.

HET AMERIKAANSCH E ROTS GEBERGTE.
HET BLUE BIRD LAKE IN HET ROCKY MOUNTAIN NATIONAL PARK.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET AMERIKAANSCH ROTSBERGTE, ILLUSTRATIE	BLZ. 205
DE ANGST, DIE DOODT (18), DOOR A. M. CHISHOLM	„ 206
EEN OUD BOERDERIJTJE BIJ NIEUW-AMSTERDAM, DOOR RO VAN OVEN, GEÏLLUSTREERD	. . . BLZ. 208—209
LEEUWARDEN BEDREIGD, DOOR GERLOF KALMA, GEÏLLUSTREERD BLZ. 209—211
TROPISCHE VLINDERPRACHT (SLOT), DOOR H. V. C., GEÏLLUSTREERD BLZ. 212—213
HOE EEN WESTFRIESCH DICHTER HET BUITENLEVEN BEZONG, DOOR J. SCHUITEMAKER CZ. BLZ. 213
DE VOORJAARSBLOEMENTENTONSTELLING TE HEEM- STEDEN, DOOR I. JOH. W. DE VRIES, GEÏLL.	BLZ. 214—215
DE ANTIPODEN (SLOT), EEN VERHAAL UIT HET PRAGER GHETTO (8), DOOR S. KOHN, VERTALER: A. H. K. MILO	BLZ. 215
AVONDSTEMMING, ILLUSTRATIE „ 216

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvrage of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE ANGST, DIE DOODT

18)

door A. M. CHISHOLM.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

MAAR Jerry had op geen commentaren gewacht. Hij was reeds de deur uit en rende naar den put. Onder het voortrennen hoorde hij een flauwen kreet. Die werd herhaald, toen hij den rand bereikte, en het vaag bekende timbre der stem deed zijn polsen kloppen. Hij leunde over den rand en trachtte het duister van de schacht te doorboren, terwijl hij naar beneden riep. De stem, die antwoordde, deed hem schrikken, alsof hij een krachtigen electrischen stroom had aangeraakt. „Moira!” riep hij uit. „Ben je bezeerd? In 's hemelsnaam, meisje —” „Ik ben *all right*,” verklaarde zij op een toon, waarvan de vermoedelijkheid in tegenspraak was met de bewering. „O, haast je!” Moira Arran heeft altijd verklaard dat zij de eerstvolgende woorden niet heeft gehoord. Mallet beweert dat hij nooit iets van dien aard heeft hooren zeggen. Trench ontwijkt die kwestie. ☞ Jerry klom over den rand en de ladder af met de snelheid van een brandweerman bij een algemeen alarmsein, en in een minuut was hij bij de onderste sporten. „Ben je in het water!” riep hij uit. „Wat — wien — wat heb je daar?” „Ik weet het niet,” antwoordde zij. „Hij is voor de juweelen gekomen. Jij was weg. Ik geloofde dat ik hem had doodgeschoten. Ik moest naar beneden gaan. En o! ik ben zoo koud en zoo moe.” „Arm, arm meisje! Houd nog een halve minuut vast. He, Johnny! Snijd bliksemsnel een stuk van die drooglijn achter je af en laat het zakken.” ☞ Een oogenblik later slingerde het koord door de lucht en hij haalde het naar zich toe. Hij sloeg het met een lus onder de schouders van den bewusteloozen man, trok hem omhoog en maakte het koord aan een trede vast. „En nu naar boven, meisje, twee of drie sporten, zoodat je uit het water bent.” Zij trachtte naar boven

te klimmen maar haar verkleumde beenen weigerden den dienst. Haar kracht was meer verbruikt dan zij wist. „Grootte hemel! Grootte Hemel!” riep Jerry uit, nog wanhopiger dan zichzelf. „Je moet uit dit ijskoude water komen. Kan je je een oogenblikje aan mijn hals vasthouden?” „Ik, ik geloof het niet,” stamelde zij. „Mijn armen — er is geen kracht meer in.” „Ik kan je helpen.” ☞ Hij liep twee treden op, leunde naar omlaag, sloeg zijn vrijen arm om haar leest en trok haar omhoog. „Houd je nu een seconde vast, tot ik dit herhaal. Ik moet mijn twee handen gebruiken om naar boven te komen.” Zij was uit het ijskoude water, veilig vastgehouden, rustend in zijn linkerarm, steunend op zijn gebogen knie. De aanraking van zijn kracht scheen haar beroofd te hebben van haar eigen laatste restje kracht. Met een zucht viel zij tegen zijn breede borst. „Val niet flauw,” zei hij. „Moira, Moira! val niet flauw, zeg ik je.” „Nee, Jerry,” sprak zij gehoorzaam hoewel zwak. ☞ Zij sprak zoo natuurlijk zijn naam uit als een vermoed zusje. Plotseling voelde zij hoe zijn lippen de hare aanraakten. Die aanraking was zacht maar onmiskenbaar. Maar zij opende niet haar gesloten oogen. Het scheen een heel natuurlijk iets dat gebeurde op de grens van de bewusteloosheid, waarin zij een oogenblik was. Zijn arm werd wat vaster om haar heen geslagen. Zij kon de spanning der zware, strakke spieren voelen; de warmte van zijn lichaam was heerlijk tegen haar verkleumd vleesch. Een oogenblik was zij droomerig, zalig tevreden. ☞ Maar Jerry, wiens ziel vervuld was van een plotseling overweldigend geluk, wist dat hem een zware taak wachtte. „Nu, Moira, wees een flink meisje,” zei hij, „wij moeten thans omhoog klimmen, naar een plaats waar vuur is en heete koffie en droge kleeren en een bed. Die zijn op slechts eenige minuten afstand. Ik zou je wel in den emmer naar boven willen hijschen als je niet zoo'n kostbaar vrachtje was. Als ik maar een derde hand had om te klimmen of een grijpstaart, dan zou het heel gemakkelijk zijn! Maar nu zal je den weg bij kleine stukjes moeten afleggen of klimmen. Zou je niet met je vermoede armen aan mijn schouders kunnen hangen? Wat zal het zijn?” ☞ Zijn woordenstroom bracht haar weer tot bewustzijn. „Ik zal probeeren te klimmen.” „Dat is mijn kranig meisje! Kom tusschen mijn armen. Nu sta je precies één sport boven mij. Je kan onmogelijk vallen. Zet je rechtervoet op de volgende trede. Nu is mijn rechtervoet waar de jouwe was. Nu de linkervoet. Ik ben vlak bij je. Zoodra je wil rusten, leun je maar tegen mij aan.” Langzaam, voetje voor voetje, kwamen zij hooger. Haar kracht begon terug te keeren. Zij bereikten den top en Mallet, die voorover gebogen stond, tilde haar over den rand heen. „Zij is half bevroren, Johnny, en bijna bewusteloos,” vertelde Jerry hem. „Brenghaar snel naar de warme kachel! Er is een man hier beneden. Ik heb hem aan de ladder vastgebonden. Matty, in den stal is een lang, dik touw. Haal dat. Wind het om de windas om het andere te versterken. Ik ga weer naar beneden.” ☞ Hij verdween nogmaals in den put. „Ik kan loopen, dokter,” zei Moira. „Nee, dat kunt ge niet!” antwoordde Mallet. „Ik heb in jaren niet het geluk gehad een mooi meisje te dragen. Denkt u dat ik dat nu zal opgeven? Ik niet!” Hij droeg haar als een poesje en zette haar neer naast een knetterende kachel. Mallets vingers omsloten een oogenblik haar pols en hij knikte. Hij rende naar zijn kamer en verscheen met een reusachtigen badmantel, groote sloffen en een paar roode, dikke dekens. Deze laatste legde hij op stoelen naast de kachel, deed een scheut whisky in een glas en voegde er water en veel suiker bij. „En nu, jonge dame, luister naar mijn bevelen. Drink eerst die whisky op. Doe er nog wat suiker bij als je dat verlangt. Daar is mijn kamer. Trek daar je kleeren uit en wrijf je af met een handdoek — en wrijf stevig. Dan sla je dien badmantel om, rol je in de dekens en gaat in dien grooten stoel liggen met je voeten naar het vuur tot ik je zeg dat je eruit mag komen. Begrepen? *All right*. Ik zal wat eten voor je mee brengen als ik terug kom.” Dit zeggend ging de dokter de kamer uit en sloeg de deur achter zich dicht. ☞ Intusschen was Jerry druk bezig. Op den bodem van den put bond hij de koorden van den emmer onder de schouders van den man dicht en sneed het touw door waarmee deze was vastgebonden. „Wind nu het touw op!” schreeuwde hij. „Houd hem boven water tot ik boven kom.” Hij klom weer naar boven en voegde zijn krachten bij die van Mallet. De last kwam snel naar boven. Zij trokken hem op tot boven den rand en het morgenlicht viel op een bleek, verwrongen gelaat. „Grootte hemel!” riep Mallet uit. „Het is de oude Murgatroyd!”

TWEË EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De dokter schudde zijn hoofd en knielde naast Murgatroyd neer. „Wat is er met hem aan de hand?” vroeg Jerry. „Iets gebroken?” „Ik kan niets vinden, maar toch is zijn uurwerk bijna afgelopen. Hij is een taaie, oude kerel, anders zou hij nu al in den hemel — of ergens anders — zijn. Hij heeft een slag op zijn hoofd gehad, die raak was, en de hemel mag weten wat er inwendig gebeurd is. Bovendien heeft dat ijskoude water al zijn levenskracht vernietigd. Wij moeten hem zoo snel mogelijk naar binnen brengen. Ik zal hem wel dragen. Loop vooruit en zeg het kleine meisje, dat wij komen. En zeg!” schreeuwde de groote man zijn vriend na, „vlieg niet zooals een stormwind naar haar toe. Als zij nog niet gekleed is, zeg dan dat zij zich moet haasten.” Maar Moira, gewikkeld in roode dekens, waaruit een slank, bloot voetje stak, dat bijna verdwaald leek in Mallets reusachtige sloffen, glimlachte bedeesd naar Jerry uit de diepte van den grooten stoel, terwijl haar wangen met een hoogen bloos bedekt werden. „Ik wist nooit,” zei hij, „hoe flatterend een deken is. Je ligt daar zoo lekker als een poes in een mandje. Wij hebben den man uit den put gehaald. Mallet brengt hem hier heen. Het is Murgatroyd.” Mallet stapte naar binnen met het beweginglooze lichaam in zijn armen en legde het op zijn eigen bed. Onmiddellijk begon hij te vechten tegen den vreeselijken vijand, met de weinige wapens, die hem ten dienste stonden. Hij had slechts een klein medicijnenkistje bij zich en hij begon een snelvuur van inspuitingen met hartprikkelende middelen, direct boven dit orgaan zelf. Intusschen liet hij Jerry en Trench heen en weer loopen om meer lampen, heet water en dekens te halen. Gaandeweg verbeterde Murgatroyds polsslag. Zijn ademhaling werd natuurlijker. Zijn oogleden trilden boven de diep ingezonken oogen. Een schijntje kleur kwam op het magere, grauwe gelaat. „Over het doode punt heen — voor een uur of twee,” zei de dokter. „Dat is een leelijk geval. Hij moest naar een hospitaal. Ik heb geen enkel ding, dat ik noodig heb en twee onhandiger assistenten dan jelui zijt, moeten nog met een lichtje gezocht worden. Ik zal een briefje naar Parks schrijven — den eersten dokter in Winota — en dat moet je door iemand laten bezorgen. Hallo! Wie is daar?” Het was de jonge Arran, die tot zijn verbazing Moira in dekens gewikkeld daar zag liggen. Maar na een zeer korte verklaring van den toestand werd hij naar huis gestuurd om droge kleeren te halen. Nauwelijks was hij vertrokken of een rijtuigje met twee zweetende paarden reed voor de deur en een plompe man met een bruinen baard sprong eruit. Dit was Connors, de man van de invoerrechten. „Wij hebben de lui in de stad op de een of andere wijze schrik aangejaagd,” zei hij tot Trench. „Het huis waar de goederen heen zijn gestuurd, is gesloten en de mannen zijn verdwenen — hebben de stad verlaten. Ik ben haastig hierheen gekomen om ze, als ik kon, aan dit einde te pakken. Ik heb je getelegrafeerd, maar het telegram is niet verzonden. Ik ben er zoeven achter gekomen waar je was. Wij moesten ze onmiddellijk zien te vangen.” „Ik vrees dat het te laat is,” zei Trench en beschreef in het kort wat er had plaats gevonden. „Er is echter één kans. Is je boot snel?” Connors schudde somber het hoofd. „Ze loopt snel, maar — hoor je dien wind? Wij kunnen tegen zoo'n storm op het meer niet op. De gouvernementsboot heeft haar schroef gebroken en het beste dat ik zoo onmiddellijk kon krijgen, was een groote, open schuit. Maar ga mee. Ze kan elk oogenblik hier zijn. Ik heb een man uit de plaats hier opgepikt, om ons de plek te wijzen.” Mallet gaf den koetsier van het rijtuig zijn briefje voor Parks mee. Jerry vergezelde Connors en Trench naar het strand. Maar eensklaps riep Connors, die door een verrekijker keek: „Hier gaat de boot. Ik wed om een jaar salaris dat dit Brennans boot is!” Jerry greep den kijker. Onder het eiland schoot een slank, grijs schip in de richting van het meer door het woelige water. Zij vloog blijkbaar naar haar vrijheid met de snelheid van een opgejaagden wolf. „Ja, dat is de *Banshee*,” antwoordde hij. „Het zal heel wat moeite kosten om haar te pakken.” Connors vloekte van drift en toen wel twintig minuten later een groote open boot de baai inkwam, was zijn taal woest, even woest als die van een man in een oliejas, die ketterde tegen een pomp, welke hem in den steek had gelaten. Weldra schoot de nieuwe boot als een jachthond voort op het spoor van de *Banshee*. Rillend — want hij was tot aan zijn hals nat van het water uit den put — keerde Jerry naar het huis terug en vond Mallet in de

keuken bezig. Hij had tijdelijk zijn rol van geneesheer opgegeven voor die van kok. Twee pannen waren gevuld met bakkende ham; de koffiekkan stoomde, een kom met eieren stond op de tafel en een bord vol bruine toast werd warm gehouden bij de deur van den oven. „Zeg, jij groote leeglooper, waarom sta jij in je natte kleeren in dien kouden wind?” vroeg hij. „Wil je ook ziek naar bed? Neem gauw een glas whisky en kom dan hier eieren bakken. Het meisje? Ze is in jouw kamer en trekt droge kleeren aan. Jij kan je verkleeden als zij klaar is.” „Hoe is 't met Murgatroyd?” Mallet haalde zijn schouders op. „Hij slaapt — of wat op hetzelfde neerkomt. Was eenige minuten bij kennis.” „Bedoel je dat hij in orde zal komen?” „In orde? Absoluut niet. Hij is half dood — van zijn midden af. En zijn hart en de rest — drommels!” De forsche man zwaaide met een botermes boven de toast. „Die man is een curiositeit!” „Van het midden af! Verlamd?” „Schijnt zoo. Ruggegraat gekwetst, denk ik. Moet ergens tegen gestooten hebben toen hij viel. Alles welbeschouwd moest hij nu al dood zijn. Ik vond een injectiespuitje in zijn zak en een fleschje met strychninetabletten. Hij liep rond, gewapend met middelen tegen een zwak hart. En ik vermoed dus dat hij de man is die Boyle door angst in den dood heeft gejaagd.” „Zal hij in staat zijn te spreken?” „Als hij niet plotseling sterft. Hier komt het kleine meisje. Maak nu dat je weg komt en trek zelf droge kleeren aan.” Een stevig ontbijt bracht nieuw leven in hen. Moira vertelde haar verhaal in alle bijzonderheden. Ook zij vertelden wat hun was overkomen en Moira had medelijden met hun ietwat geschonden gezichten. „Alleen maar het gevolg van een klein verschil van meening,” zei Jerry lachend. „Tusschen gentlemen,” voegde Mallet er bij. „Lieve help, Miss Arran, ik heb Jerry gezien, toen hij na een stevigen strijd heelemaal geen gezicht meer had. Dit zijn maar oppervlakkige blauwe plekken. Hij heeft altijd een hard gezicht gehad.” „Alles wat Johnny's gezicht verandert is een verbetering,” zei Jerry grinnkend. Mallet, die tegen zijn vriend terug grinsde, schoof zijn stoel van de tafel af en stak werktuigelijk zijn hand uit naar zijn pijp. „U moest nu naar huis gaan en trachten een paar uur te slapen, Miss Arran,” stelde hij voor. „Jerry zal u vergezellen.” „Goede raad, voornamelijk het laatste gedeelte,” gaf Jerry toe. Moira bloosde licht en wierp een snellen, bedeesden blik op hem, hem begrijpend zooals de vrouw al in den oertijd den man heeft begrepen. „Nee, nee, ik ga alleen. Gij hebt beiden rust noodig.” „Rust is slecht voor mij. Johnny zal u dit ook vertellen.” „Ik zou toch liever alleen gaan.” Haar stem klonk smeekend. Met aangeboren kieschheid drong hij haar zijn gezelschap niet op. Hij zag haar tusschen de boomen verdwijnen langs het oude pad en toen hij zich omkeerde, keek hij in Mallets grinnkend gezicht. „Wat wil je, ellendige oude hyena?” vroeg hij uitdagend. „Typische symptomen!” grinnikte Mallet. „Handen in de zakken, pijp niet opgestoken — hier is een lucifer! — hooge kleur, verlangende uitdrukking in de oogen, als een kat en een kanarie. Gemakkelijkste diagnose ter wereld. Prognose ook niet moeilijk. Snelle voortgang der ziekte, crisis, periode gekenmerkt door hevige illusies van toekomstig geluk, gewoonlijk eindigend met de wittebroodsweken. Terugkeer tot normale condities. Sta mij toe — mijn kaartje! Denk aan het telefoonnummer. Specialiteit — heekunde — gratis consult niet toegestaan. Ook te consulteeren bij croup, mazelen, roodvonk, uitslag en de gewone soorten van —” „Och, hou je mond!” zei Jerry nijdig. „Ik ben nogal bezig te feliciteeren, idioot,” riep Mallet en sloeg hem met zijn reusachtige hand op den schouder. „Een van de liefste, kranigste meisjes, die ik ooit heb gezien. En zoo gezond als een jongen! Ik wensch je geluk! Wel, verdikkie, wat heb je gedaan om dat te verdienen?” „Niets,” erkende Jerry. „Je bent te voorbarig. Johnny. Ik weet zelfs niet of zij wel van mij houdt.” „Onzin!” sprak Mallet. „Het eenige, wat je te doen hebt, is haar een behoorlijke kans te geven om het je te vertellen. Het beste zou zijn als je met haar hiervandaan ging. Hallo! hier komt onze vriend Parks!” Dokter Parks was een bejaarde plattelands dokter, die zoowel bekwaam als discreet was. Hij onderzocht Murgatroyd en hield een kort consult met Mallet. „Het is net zooals ik dacht, Jerry,” zei deze. „Murgatroyd heeft niet lang meer te leven. Die val heeft de dingen verhaast, hé dokter?” „Ongetwijfeld. Er zijn organische toestanden, die binnen betrekkelijk korten tijd een noodlottig einde moesten nemen.”

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

DE BOERDERIJ „DE VERGULDEN EENHOORN” BIJ AMSTERDAM.

EEN OUD BOERDERIJTJE BIJ NIEUW-AMSTERDAM.

DE VERGULDEN EENHOORN.

ZE worden langzaam maar zeker verdrongen, opgedreven door de stad, die alles opslokt, de stad, die alle wijde vlakten zich toeëigent om de menschen in de engte te drijven! ☞ Zoo is het immers: de weiden verdwijnen, de woonkazernes worden eruit geboren. Over voor- of achteruitgang zal ik 't niet hebben: uniformiteit is de ziekte van dezen tijd, dus we zullen ze wel moeten doormaken als mazelen, waterpokken en welke onontkoombare kinderziekten er nog meer bestaan. We zullen ons laten opbergen, zonder verweer, op étages van 0,000 M² en we zullen langzamerhand totaal vergeten, dat er op de plek, waar we nu in onze woonraten zitten opgepakt, eenmaal menschen woonden, die heele huizen tot hun beschikking hadden met het uitzicht over de verre weiden, waarin koeien, paarden, schapen, maar vooral de koeien voor de bijbehorende stoffeering zorgden. ☞ En 't schijnt, dat deze omgeving ter dege heeft ingewerkt op verbeeldingsvermogen en woordenschat van hen, die dagelijks al deze viervoeters aanschouwden. Kennen niet alle Amsterdammers de uitspanning „Het Kalfje”, de oude herberg, waar sinds menschenheugenis alle piermagoggen en alle wherry's minstens éénmaal in hun leven aanlegden, waar verre wandelaars en in later jaren haastige wielrijders hun biertje en hun kwast kwamen halen? ☞ Vlak daarnaast werd 't illustere voorbeeld gevolgd door „Het Nieuwe Kalfje”, dichterbij de stad vinden we „Halfweg Kalfje” en op den weg van Kalfje naar Ouderkerk bevindt zich nog de herberg, de zeer landelijke herberg „Het Koetje”, in welks nabijheid waarschijnlijk eenmaal het logement „In 't Swarte Paert” stond, waar Bredero zijn Klucht van de Koe doet spelen. En ten slotte vinden we in Ouderkerk Paardenburg en Nieuw-Paardenburg, zoodat de viervoetige bewoners van de Amsteloevers waarlijk niet kunnen klagen over verontachtzaming. De boerderijen zelve kozen gemeenlijk benamingen als Veldzicht, Ruimzicht, Vrederust e.d., verwaarloosden in dezen koeien en paarden. 't Komt me dus waarschijnlijk voor, dat de boerderij „De Vergulden Eenhoorn” waarvan hier afbeeldingen zijn bijgevoegd, niet ver van den Amstel aan den Ringdijk, ook eenmaal als herberg figureerde. De Ringdijk! Fantastischer en nuchterder buiten-stadswijk is nauwelijks denkbaar.

Een heel eind beneden A.P. ligt langs den hoogen dijk 't pad, waar eenmaal niets anders dan boerderijen en 'n enkele herberg zich reiden. Al op het eind der vorige eeuw trachtte de stad dit terrein op te slokken. Rommelige kleine huisjes, wrak en wankel, wisselen af met boven en benedenwoningen van vergane grootheid. Maar vlak tegenover den opgehoogden linkeroever van de Ringvaart, glinsterend van glanzende nieuwe burgerwoonhuizen, met bovenhuizen, heeft zich „de Vergulden Eenhoorn” gehandhaafd. Echt Noord-Hollandsch met zijn vier ruitvensters aan den voorkant, zijn ingang, „om het huis”, verbergt de boerderij achter het bescheiden uiterlijk een interieur, waarvan de ruimte en de hoogte menigen Plan-Zuid, Oost of West-bewoner gelukkig zou maken. ☞ De geschiedenis der boerderij was voor den tegenwoordigen bewoner een boek met 7 zegelen, maar de veronderstelling hier met een vroegere herberg te doen te hebben wordt waarschijnlijk gemaakt door het feit, dat een der kamers vroeger geheel met glanzend geveerd hout was betimmerd. Nu heeft de bedrijvige en vriendelijke vrouw des huizes ze herschapen in een „woonkamer”, door de geveerde betimmering met behangsel te bedekken naar den smaak van den landman. De landman, die hier onmiddellijk onder den rook van Amsterdam een weidsch bedrijf pleegt, met hooischelf en melkvaten, met landerij en bouwland. Gelijk degeen, die drie eeuwen geleden ongeveer dit huis liet zetten en toen, fantastischer van aard dan zijn buurtgenooten, en in aansluiting aan het herbergiersbedrijf, door hem als nevenverdienste uitgeoefend, in den gevel het fabeldier beeldde, dat sinds eeuwen op de verbeelding der Europeesche menscheid heeft gewerkt. De éénhoorn komt overal aan te pas; bij brouwerijen werd hij als uithangteeken gebruikt, de herbergen volgden dit voorbeeld. Gewoonlijk was 't alleen de eenhoorn, soms als hier de Vergulde Eenhoorn, een enkele maal de zwarte Eenhoorn (bij een brouwerij te Delft in de 17e eeuw). ☞ De gevelsteen in onze boerderij aan den Amstel, waarschijnlijk dateerend uit de 17e eeuw, vertoont den eenhoorn als het woeste dier, dat haast tegen alles en ieder was opgewassen. Al heel ingewikkeld was de methode om hem te bemachtigen. Een jonge maagd moest gaan zitten op de plek, waar de eenhoorn gewend was om te komen grazen. Zoodra de eenhoorn haar ziet, gaat hij naar haar toe, legt

zijn kop in haar schoot en valt in slaap. Dan is hij natuurlijk een weerlooze prooi. In Adam in Ballingschap vinden we dezen fabel terug. Belial zegt daar tot Eva:

Het zou den wilden Eenhoorn lusten
In uwen zuivren maagdeschoot,
Noch van geen hant gerept, te rusten,
Geeft ghij uw aanschijn voor hem bloot.
Die snelvoet geeft zich niet gevangen
Dan aen een maecht en smilt en schreit
Als hij u ziet, van groot verlangen,
Om zulck een schoone, hem ontzeit.
Zo prickelt min zijn maegheddriften
Zijn horen kan venijnen schiften.

De eenhoorn, die het hoofd in de schoot van een maagd legt, werd voor de eerste christenen het symbool van Christus.

Ook wordt op sommige plaatsen van het Oude Testament van een hoorn gesproken en ook die wordt op Christus toegepast. Ten slotte werd de Hoorn, die „venijnen schiften kan,” het zinnebeeld van het overwinnen en te niet doen der zonde door den Messias. Deze drievuldigheid maakte, dat in 16e en 17e eeuw eerst godsdienstige boekdrukkers, later de boekverkoopers, den eenhoorn als uithangteeken kozen! Bierbrouwerijen, herbergen, boekverkoopers! En daarbij komen dan nog apothekers en chemisten, „omdat,” zoo zegt Albertus Magnus, de middeleeuwsche wonderdoener, „de hoorn van den Eenhoorn zou, naar sommigen beweren, beginnen te zweeten in de nabijheid van vergift, en daarom op den disch van aanzienlijken gebracht en tot heften van messen gebruikt. Als deze messen in de tafel worden gestoken zouden ze de aanwezigheid van vergif verraden!” 't Was moeilijk genoeg zoo'n hoorn te veroveren, al was 't alleen maar, omdat de eenhoorn zelve niet bestaat! Maar men wist er raad op en verkocht den hoorn van den narwal voor geweldige prijzen. Onder de kroonsieraden van Engeland was er een, die op 10.000 pond werd geschat en te Rome was er een verkocht voor 90000 kronen. Maar we zijn op die manier ver van ons boerderijtje afgedwaald. Alles bij elkaar genomen zullen we hier wel met een oude herberg te doen hebben, al is 't ook mogelijk, dat alleen een gevelsteen is aangebracht om het huis een naam te geven. Want de herberg zou allicht een uithangbord vertoonen, dat natuurlijk verdwenen kan zijn. En om de herinnering aan het gastvrije bedrijf te bewaren, kan dan later, maar toch zeker niet later dan in de 17e eeuw, de gevelsteen zijn ingemetseld.

RO VAN OVEN.

Foto C. Steenbergh.

DÉTAIL VAN DEN ZIJGEVEL DER BOERDERIJ
„DE VERGULDEN EENHOORN”.

dat in vereeniging met Nijehove, waarvan de toren een kleine halve eeuw geleden afgebroken werd en Hoek, dat nog voortleeft in „Hoekster poort”, „Hoeksterpad”, „Hoekster achterom” het aanzijn aan de stad Leeuwarden 1) gaf. Ook van den Boxumerweg af, een van die grintwegen en pleine nature, die van oost naar west door het gebied van de vroegere Middellzee loopen, heeft men een goed gezicht op de stad. Van het oosten uit is het beeld minder karakteristiek. Daar valt het eerst de „Roomsche toren”, de toren van de Bonifacius-kerk, in 't oog, dun oppriemend in de luchten, niet harmonieerend met den Frieschen volksaard en ook niettegenstaande zijn groote hoogte, lang niet de toren van Leeuwarden's belangrijkste kerk. Komt men in Leeuwarden, d.w.z. in het eigenlijke, het oudere deel, dan is datgene, wat het beeld beheerscht, het water. Omringd door een gracht, doch zonder muren en poorten, en zelfs, een betrekkelijk klein gedeelte achter den Prinsentuin uitgezonderd, zonder bolwerken. De namen van twee bruggen, de Vrouwenpoortsbrug in het westen, waarover de wegen van Harlingen en Stiens en de Wirdumerpoortsbrug in het zuiden, waarover die van Heerenveen en Sneek binnenkomen, alsook de benaming „Hoeksterpoort” voor den ingang van de richting Groningen uit, herinneren nog aan de eens aanwezige poorten. Dit centrum is doorsneden van kanalen met hoog gemetselde oevers: Nieuwestad — Nauw — Kelders — Korenmarkt — Voorstreek, in de wandeling van het Nauw af kortweg alles tezamen Voorstreek genoemd, met zijtakken: Skavernek, Waeze, Tuinen en inmondend van buiten in de ringgracht: Ee, Vliet, Potmarge en meer gewone kanalen als het Nieuwe Kanaal in de voormalige „bocht van de Grachtswal” en de trekvaart van Harlingen, in Schenkeschans met zijn witte kalkovens,

LEEWARDEN BEDREIGD.

LEEWARDEN is een stad met een min of meer eigen karakter. Er ligt iets noordelijks in, iets ernstigs. De Friezen zijn ook een ander volk dan de Hollanders, en Ljouwert is hun centrum, al is dan ook daar het Friesche niet op zijn echtst. Aan alle kanten is de stad door weiden („greiden” zegt men in Friesland) omringd, weiden en nog eens weiden, zoo ver het oog reikt, weliswaar met hier en daar een stukje bouwland of tuingrond er tusschen. En uit deze groene of door boterbloem of zuring soms eerder gele of roodachtige vlakten met hun polderslooten, verheft Leeuwarden zich aan den horizon, het meest typisch wel, gezien van het noorden of westen uit, als wanneer de oude, onvoltooide scheefhangende kolos de Oldehove deel uitmaakt van het landschapsbeeld. Die Oldehove, die doet denken aan de stompe torens te Brielle en te Zierikzee, is de toren van het dorp van dien naam,

Foto A. T. Visser.

LEEWARDEN BEDREIGD.
GEZICHT DOOR HET NAUW OP DE BROL.

stuur loslaten om ook te schermutselen, al is 't nergens voor noodig. Dat is „veilig”, ziet U. In plaats van je oogen op de straat te houden, moet je naar den agent kijken, in plaats van bij je rijden op eigen verantwoordelijkheid te steunen en daardoor je tegelijk zelf trainend, wat de veiligheid ten goede zou komen, moet je als een nul op een agent vertrouwen. 't Past in een tijd van vakverenigingen met leiders, die absoluut monarchje spelen, maar 't gezond verstand kan er niet al te best bij. ☒ Men doet bij zijn dempingszucht een beroep op het belang der winkeliers. De ervaring in Leeuwarden bewijst, dat het aan de grachtjes, die men wil dempen, bristles van winkels. Die schijnen dus zonder 't snelle rijverkeer best te kunnen bestaan. Een straat als de St. Jacobsstraat, waar 't verkeer door gaat, maakt veel minder den indruk van winkelstraat dan Nauw e.d. Juist de kant van de Kelders, waar 't rijverkeer verboden is, heeft de mooiste autobussen. En wonder. Wat koopt de autobus, vrachtauto en zelfs de toerauto! Heel wat minder dan de dames die aan shopping doen. Die zouden er minder dan de dames die aan shopping doen. Is 't in de Kalverstraat, Nieuwendijk, etc. etc. stoden? ☒ Er dient gewaakt in Friesland. Af en toe komt in Franeker een bevestiging om iets te dempen (bijv. ter werkverschaffing als bij 't Leeuwardereind een jaar of tien geleden). Ook nu zijn er weer wolkjes aan den hemel, naar ik ter plaatse vernam. Sloten, een bijzonder typisch stadje, wilde zijne wallen die voor een groot deel nog bestaan, tooien met een garage. Gelukkig hebben Gedeputeerde Staten van Friesland het verboden. Bravo. Bij Leeuwarden in de Verlengde Schrans is men in 't laatst van 't vorige jaar ook aan 't „verfraaijen” gegaan en heeft men de boomen gerooit ter weerszijden van den weg. De huizen liggen nu iets in de laagte, een eindje van den weg, die daardoor nog breder lijkt. Een wanstaltig beeld. Er zullen wel trottoirs moeten komen als in de Huizumerlaan, en meters breed natuurlijk. Er is toch geen raadslid in Leeuwarderadeel, die een in trottoirtegels handelend vriendje heeft? ☒ Juist „verfraaijen” bederft dikwijls. Zoo stichtte men in Leeuwarden een Mercuriusfontein bij de Beurs. Niet in alle deelen leelijk, maar heterogeen en niet bij Friesland passend. Made in Germany, dat was ook 't goedkoopst. En waarom Mercurius? Leeuwarden heeft veel winkels, dus Leeuwarden kan men zeggen, maar avant tout is het toch een stad in een gebied van landbouw en veeteelt. Die dragen ook de hoofdstad. De Mercuriusfontein heeft iets „vreemdelingen-verkeerachtigs”, je voelt er haast uit, dat ze door zoo'n vereeniging gesticht is. Waar is de geest, die in Friesland de stadhuizen van Bolsward en Franeker, de Kanselarij en de Oude Waag te Leeuwarden schiep. De Renaissance in kunsten en wetenschappen heeft plaats gemaakt voor vervlakking van techniek. Bolland had gelijk. En erger is nog de vervlakking van handel. De handelsschool is 't ideaal van velen, money making zelfs bij 't onderwijs, cultuur in hoogerem zin bijzaak. ☒ Hoe veel mooier zou de Kanselarijgelegen zijn als het grachtje niet geridderd was, daar in 't Leeuwarderquartier latin met zijn bibliotheken, Friesch museum en voornaamsten boekhandel. De Sorbonne

Foto A. T. Visser.

LEEWARDEN BEDREIGD.

VOORSTREEK, GEZIEN IN DE RICHTING VAN DE HOEKSTERPOORT.

ontbreekt, en zal daar ook wel niet komen, want Franeker heeft in allicht historische rechten, al zal de Friesche universiteit allicht nog wel eens verwerklijkt worden, vooral als de vereeniging voor Friesche cultuur „De Upstalbeam” krachtig voortgaat op haar weg. ☒ Tot besluit nog dit. Zelfs al zouden de winkels aan de grachtjes, die men dempen wil, er voordeel van hebben, ook dan nog diende het aesthetische belang te staan boven het financiële, te meer, daar dit slechts een gering aantal zou betreffen. Leeuwarden, Utrecht, Brugge zonder grachtjes staat ongeveer gelijk met Hamburg zonder Alster, Carcassone en St. Malo zonder vestingmuren, Amiens, Rheims, Canterbury en York zonder cathedraal, Cambridge en Oxford zonder universiteit.

GERLOF KALMA.

1) Over den oorsprong van den naam zijn de meeningen verdeeld, maar men vindt er wel in terug het woord „werd” dat „terp” beteekent. In Friesche dorpsnamen treft men „werd” nog meermalen aan (Holwerd, Ferwerd, Britswerd e.m.), terwijl in Groningen „wierde” gebruikelijk is, b.v. in namen van dorpjes bij Appingedam.

2) Men leide daaruit niet af, dat ik voorstander van maximumbepalingen en vijand van snelheid überhaupt ben.

Foto A. T. Visser.

LEEWARDEN BEDREIGD.

OVER DE KELDERS, GEZIEN VAN DE BROL AF.

Tropische Vlinderpracht.

(Slot).

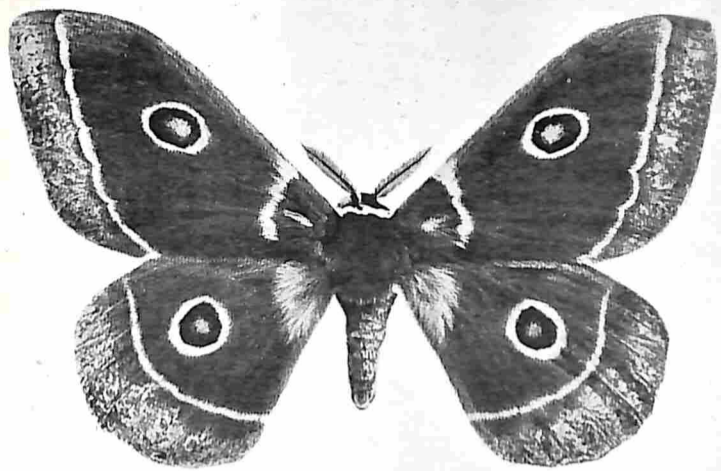
MOET ook de kleding der vrouw hem niet vaak onaangenaam aandoen, wanneer zij voor haren lichaamstooi tot de meest smakeloze kleurencombinaties haar toevlucht neemt? De vlinders der tropen roepen het haar immers ieder oogeblik toe: „Neem ons tot voorbeeld; bij ons is alles in harmonie!” ☼ Beschouw nu eens de op bladz. 213 afgebeelde *Papilio Coön* Fabr. uit Java en de niet minder fraaie *Kallima Inachis* Boisd. eveneens uit den Indischen Archipel, en denk deze in haar zeldzame kleurenpracht, dan zal erkend moeten worden, dat het soms uiterst moeilijk valt, het door de photographie verkregen beeld door het woord te helpen volmaken. Zulks geldt wel in hooge mate voor den laatstgenoemden vlinder, waar het grijsbruin van den voorvleugeltop en het zachte lila van zijnen basis door een donker-gelen band gescheiden zijn, en waar het lila der achtervleugels naar den voorvleugel toe geleidelijk in een lichter, nauwelijks definieerbare tint overgaat, die ons een mengsel schijnt van lila, rose en geel. ☼ Gemakkelijker valt het, van de eerstgenoemde soort zich uit de figuur het fraaie beeld voor oogen te tooveren, wanneer men zich voorstelt, dat de slanke voorvleugels op een licht bruingrijzen ondergrond een donker genuanceerd adernet hebben, dat het achterste vleugelpaar, behoudens de witachtige vlekken, zwart is, en dat het sierlijke lijnen-motief op den bijna witten ondergrond in de richting der voorvleugels geleidelijk zijn tint aanneemt. Voegen wij hier nu nog bij, dat de knots- of lepelvormige uitloopers der achtervleugels diep zwart zijn, waartegen de beide hel-gele uitbochtelingen aan den rand dezer vleugels en de gele ringen van het achterlijfsuiteinde scherp afsteken, dan mag gerust gezegd worden, dat de natuur in dezen vlinder én door vorm én door tintencombinatie een product van zeldzame schoonheid heeft weten voort te brengen. ☼ De natuur heeft dus niet alleen met haar palet het hoogste bereikt, wat op het gebied van kleurencombinatie denkbaar is, maar zij heeft ook vaak figuren op de vlindervleugels aangebracht, die een kunstenaar niet schooner en vindingrijker zou hebben kunnen uitdenken. Zie bijv. eens de sierlijke teekening op de vleugels der in het vorig nummer afgebeelde *Hestia* idea en het fraaie patroon, bij *Ornithoptera Helena*, beide Oost-Indische soorten. Het trekt de aandacht, dat deze artistieke figuren op de onderzijde der vleugels vaker voorkomen dan op de bovenzijde, en daar ook de onderzijde zich niet zelden door een andere kleur of kleurencombinatie van de bovenzijde onderscheidt, is bij een soortbeschrijving de onderzijde der vleugels van groot belang. In het Natuurhistorisch museum te Hamburg heb ik jaren geleden een rijke verzameling vlindersoorten mogen bewonderen, die alle door een geheel verschillende vleugelonderzijde gekenmerkt zijn en daarom op een spiegel waren opgezet. Als voorbeelden van bewonderenswaardige figuren op de onderzijde der vleugels (hier het achterste paar) noem ik *Cartagramma*- en *Callicoresoorten* van Zuid-Amerika, terwijl verrukkelijke teekeningen op de bovenzijde o.a. voorkomen bij *Heliconius Charitonia*, *Heliconius Aglaope* en *Metamorpho Dido*, (respect. wit op bruin, oranje-rood op bruin en licht blauwgroen op bruin) uit hetzelfde gebied. ☼ Welke zijn nu de oorzaken van dit alles? Wij kunnen toch niet aannemen, dat de natuur deze vormverscheidenheid, kleurenpracht en ornamentatie doelloos heeft voortgebracht! Hier betreden wij het belangwekkende en uitgebreide gebied der insectenbiologie, de wetenschap, die alles wat op het leven der insecten betrekking heeft, tracht te doorgronden, en uit de bijeengebrachte gegevens hunne eigenschappen wil trachten te verklaren. Wat in het bijzonder de vlinders betreft, zoo kunnen in de tropen zeer vele oorzaken er toe bijgedragen hebben, om een

zoo rijke kleurenpracht, als nergens in de vlinderwereld wordt aangetroffen, tot ontwikkeling te brengen. ☼ Invloeden van warmte en licht, dat in de heete luchtstreek in zooveel sterker mate op de huid inwerkt, de langere duur der gunstige levensomstandigheden in de tropen, hier niet afgebroken door koude voorwaarden in de winterperiodes, nog weinig bekende plaatselijke invloeden, waaronder de scheikundige samenstelling van bodem en planten, al deze invloeden hebben bij weinige diergroepen zoo belangrijk ingewerkt als bij de vlinders met hunne zoo weinig stabiele organisatie. Want bij de geringste wijziging in de levensomstandigheden ondergaan de kleuren en kleurencombinaties, dus het fraaie dek van schubjes, veranderingen. De geschiedenis dezer veranderingen staat bij de verschillende soorten zoo duidelijk op de vleugels te lezen, dat de studie der vlinders, die het symbool zijn der onbestendigheid, aan de biologische wetenschap reeds belangrijke diensten heeft bewezen. ☼ Aan deze groote veranderlijkheid mag het ook worden toegeschreven, dat in geen diergroep het verband tusschen het dier en de omgeving temidden waarvan het leeft, zoo duidelijk aan het licht treedt, als bij de orde der vlinders. Het is hier de plaats niet, om te trachten het belangrijk verschijnsel te verklaren, dat tal van vlinders door kleur, teekening en gedaante, de omringende plantenwereld en den bodem treffend nabootsen, van welke eigenschap de Nederlandsche natuurliehebber meerdere voorbeelden door eigen aanschouwing kent. In de

TROPISCHE VLINDERPRACHT.
ORNITHOPTERA HELENA (WIJFJE), AMBOINA.

den Indischen bladvlinder, een verzamelnaam voor een aantal *Kallima*-soorten, van welke de hier afgebeelde reeds wegens de kleurenpracht werd beschreven? Maar hoe geheel anders doen deze vlinders zich voor, wanneer zij zich met toegeklepte vleugels op een tak hebben neêrgezet! In dezen rusttoestand gelijkt het dier volkomen op een dor blad. De voorste vleugels eindigen n.l. in een korten breedten uitlooper, die in dezen stand een bladsteel bedriegelijk nabootst. De aschbruine of roodachtige tint van de vleugelonderzijde is van de tint van een droog blad niet te onderscheiden, terwijl een over de vleugelonderzijde heen loopende donkere lijn met een bladmiddelnerf zoo treffend overeenkomt, dat de vele in de tropen levende insectenetende vogels en kruipende dieren den vlinder nu voor een droog blad moeten aanzien, en met rust laten. ☼ De beschuttende kleur, waarmede vele vlinders op de bovenzijde hunner vleugels zijn uitgerust — zooals vele onzer nachtvlinders, die met tegen het lichaam gevouwen vleugels op stammen en takken rusten — treft men bij tal van Afrikaansche vlinders aan, want zeer vele soorten zijn geel (de hier afgebeelde nachtvlinder, *Antheraea Menippe*) of vertoonen een combinatie van geel met bruin en rood, de tinten dus van den door de zon verbranden woestijnbodem, zoodat deze kleurschakeeringen voor Afrika evenzoo karakteristiek zijn als de groene tinten voor Indo-Australië en de blauwe voor Zuid-Amerika. ☼ Onder de vlinders zijn ook verschillende gevallen bekend, waarin zij door eene treffende nabootsing van andere vlinders, die wegens eene bijzondere eigenschap door insecteneters met rust gelaten worden, beschermd zijn. Onder de soorten van het Zuid-Amerikaansche geslacht *Leptalis*, aan onze Witjes en den Citroenvlinder verwant, zijn er bijv. die door insecteneters worden gegeten. Maar er zijn ook vele andere, die tot in de kleinste bijzonderheden in kleur en teekening (rood, geel en zwart) op soorten van het reeds genoemde geslacht *Heliconius* gelijken, en met rust gelaten worden, omdat deze laatste beschermd zijn door klieren, die een kwalijk riekend vocht afscheiden. De hier afgebeelde *Papilio Coön* behoort tot de veel ingewikkelder gevallen dezer echte mimicry of vermommening, op welk zoo belangrijk verschijnsel in de natuur Darwin en Wallace het beginsel der variatie en der natuurlijke teeltkeus, d.i. de overleving der geschiktsten, hebben toegepast, om deze over-

TROPISCHE VLINDERPRACHT.
ANTHERAEA MENIPPE, NACHTVLINDER UIT OOST-AFRIKA.

eenkomst te helpen verklaren. ☞ Voor de trouwe lezers van „Buiten,” die nimmer in de gelegenheid zijn, de schoonheid der tropische vlinderwereld te midden harer weelderige omgeving te mogen aanschouwen, zullen deze weinige regels wellicht een aansporing zijn, zich in een openbare verzameling van de kleurenpracht en den vormenrijkdom te overtuigen. De wetenschap, dat de studie der vlinders eenige der meest belangwekkende vraagstukken op het gebied der Natuurlijke Historie kan helpen oplossen, zal hunne belangstelling in deze schoonste aller Insectenorden zeker nog verhoogen kunnen.
H. v. C.

Hoe een Westfriesche dichter het buitenleven bezong.

TERWIJL ik in de Universiteits-bibliotheek te Amsterdam naspeuringen deed naar wat Westfriesche auteurs in vroeger tijd hadden geschreven, kwam mij 'n boekje in handen, dat in 1851 was uitgegeven door Prof. van Vloten. Het bevat twee bundels gedichten in één band, die in 1651 en 1661 zijn uitgegeven, door Cornelis Maertz te Hoogkarspel, 't middelste van de zeven dorpen, die te zamen „de Streek” vormen tusschen Hoorn en Enkhuizen. ☞ Het komt me voor, dat de gedichten van dezen West-Fries ten volle waard zijn, dat ook in onzen tijd nog eens de aandacht wordt gevestigd op zijn werk. Prof. van Vloten, die de nieuwe uitgaaf van deze eenvoudige dichtwerken doet voorafgaan door 'n zeer waardeerende inleiding, vergelijkt den West-Fries bij Huib. Cornelisz. Poot van Abtswoude. ☞ Evenals Poot was ook Maertz 'n boerenpoëet. Evenmin als gene had ook deze een wetenschappelijke opleiding genoten, noch gelegenheid gehad, in z'n jonge jaren, te verkeerden met letterkundig ontwikkelden. Bij beiden heeft de natuurlijke aanleg alles gedaan. Geen van beiden zijn ze dichters van den eersten rang geworden, maar, al waren deze twee landelijke dichters geen genieën, ze bezaten toch zeker 'n bewonderenswaardig talent in het beschrijven van eenvoudige natuurtooneelen en gemoedstoestanden uit de wereld, waarin ze verkeerden. ☞ Huibert Cornelisz. Poot is vrij wat fortuinlijker geweest met z'n scheppingen dan Cornelisz. Maertz. De dichter van:

„Hoe genoeglijk rolt het leven
Des gerusten landmans heen,
Die zijn needrig lot, hoe kleen,
Voor geen Koningskroon zou geven.”

had aanzienlijke vereerders en machtige beschermers, die den Abtswouder landman krachtig ondersteunden. Z'n dichtwerken verschenen in prachtuitgaaf, versierd met fraaie illustraties. De Hoogkarspelder was geheel aan zich zelf overgelaten en z'n dichtbundeltjes zagen er zeer eenvoudig uit. Veel verder dan de kring zijner kunstvrienden in het afgelegene Drechterland reikte zijn gehoor niet. Maar wie kennis neemt van den inhoud der bundeltjes, kan niet anders dan tot de overtuiging komen, dat onze Westfriesche „huisman” in geen opzicht onderdeed voor den boeren-zanger van Abtswoude, die bijna 'n eeuw later van zich zou doen spreken. — Reeds vóór hij z'n eersten dichtbundel deed drukken, had hij 'n aantal zijner gedichten geplaatst in het

liederenboek „Hoorns vermaeckelijk Treckschuytje”; het waren alle gedichten die op bekende wijzen konden worden gezongen. ☞ De liederen door de Westfriesche dichters gemaakt voor de talrijke liederenboekjes waren zoowel van stichtelijken- als van vroolijken aard, ook die van Cornelis Maertz. Maar nooit verviel hij tot platheid, zooals anderen maar al te dikwijls deden. Hij hield er in 't geheel niet van om, zooals hij het uitdrukt, „'tsmaekelijck fijn van d'onkuysse lusten te vermengen onder 't liefelijck geschal van het gesangh”. Integendeel, z'n verzen sproten grootendeels voort uit den wensch om tegenstand te bieden aan de ontucht, waartoe naar zijn meening, „het dartele en wulpsche gezang der jeugd moest leiden.” Hij verklaart met het dichten zijner liederen niets anders te bedoelen „als deughde-prickelen te mengen onder 't vermaeck der jeugdht en heylsame vreughdestof in deeze vergiftige eeuw.” ☞ Een groot aantal zijner gedichten hadden geschiedenissen uit den bijbel tot grondslag. Onze voorvaderen hadden „Gods woord” tot hun dagelijksche lectuur en onze West-Fries toont zich 'n grondig kenner van het „boek der boeken.” Maar het aantrekkelijkst komt hij ons voor, als hij den lof zingt van het vrije buitenleven en bedrijf van den landman, zooals de Abtswouder boerenzanger honderd jaar na hem zou doen. Hij wijst op den adel van den boerenstand, die rechtstreeks afstand van de aartsvaders.

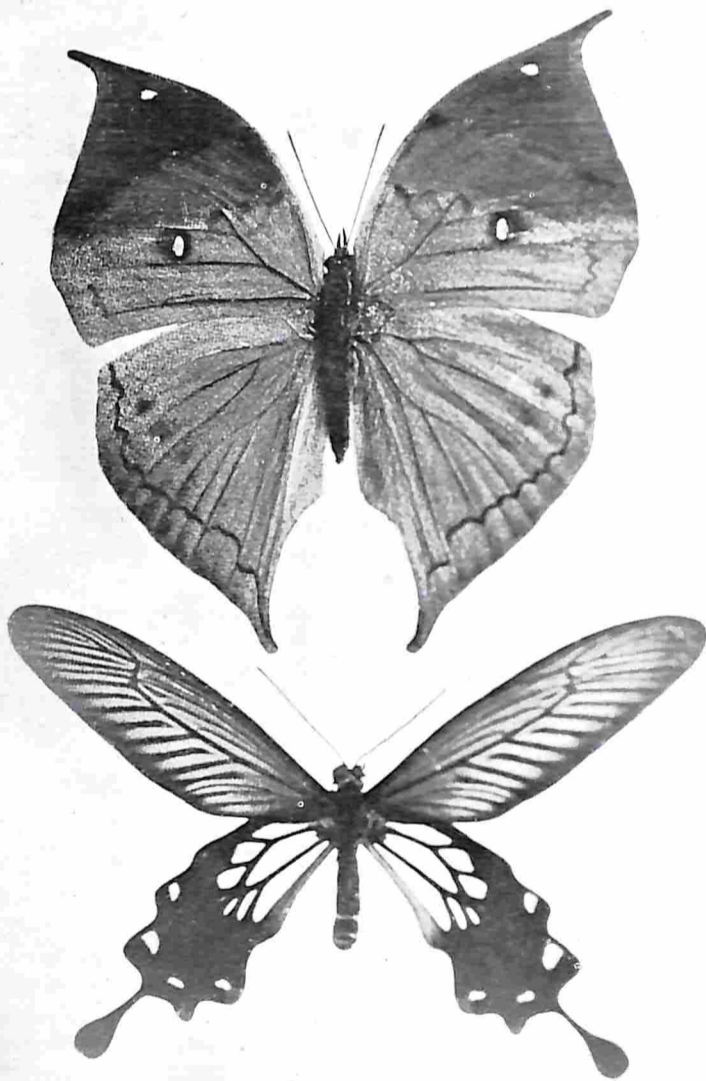
„Daar is geen staat te roemen Al is de huisman slecht 1)
Die reden heeft te roemen Op zulk een ouden recht
Want Kaïn en Abel beide, Die gingen op de weide,
En volgden de manier Van een ieder huisman 2) hier”.

☞ Daarna komen achtereenvolgens de aartsvaders, Abraham enz. aan de beurt:

„Saul, die de kroon droeg, Dreef al evenwel den ploeg.”

☞ En al die groote mannen hadden, volgens onzen bijbelschen boerenpoëet:

1) Eenvoudig. 2) Boer.

TROPISCHE VLINDERPRACHT.
BOVEN: KALLIMA INACHIS, OOST-INDIË;
BENEDEN: PAPILO COÖN, JAVA.

Een leven vol van lust, 't Was dat ze niet en wisten Van
 Maer hadden al het zoet In vollen overvloed.
 Men wint zijn nooddrift zelven, Daar hoeft geen geld gespild,
 Gaat maar een weinig delven, Zoo heb je al wat je wilt.
 Men plukt er uit den graze, De boter, melk en kaze,
 En de akker geeft er blij Koorn tot meel en lekkere brij.

Men weet van geen slampampen, Waarnaar de brasser hijgt,
 Die velerleie rampen Tot loon van 't brassen krijgt.
 Men zoekt geen ijdele eeren Men acht geen zijden kleeren,
 Het vroolijk harte lacht Om des werelds malle pracht.

Want 't zijn veel beter dingen, Waarop de huisman lonkt;
 De vogeltjes die zingen, En 't veld zeer sierlijk pronkt,
 Hij ziet er 't water stroomen, En vruchten aan zijn boomen,
 En menig schoone beest: Des juicht mijn blijde geest.

☞ Ook in 'n ander gedichtje bezingt hij met echte boeren-
 leukheid het geluk van den huisman.

„Ik leef van harte blijde, De
 staatzucht lach ik mee,
 En in mijn linnen pijs, Ben ik
 gansch wel te vreê!
 Mijn buik en voelt geen
 pijnen Van Spaansche of
 Rijnsche wijnen.
 Garstengort of haverbrij voedt
 mij meer als lekkernij.

☞ Z'n woonplaats beschouwt
 hij als 'n Hof van Eden:

„Hoogkarspel, waar begint
 uw prijs, Of waar is 't eind
 gevonden?
 Ik dachte licht, zoo 't Paradijs
 Niet lange was verslonden,
 Dit is de plek daar Eden
 stond, Dat God zelf deed
 opsieren,
 Want zoo schijnt heden nog
 de grond Des lands en der
 rivieren”.

☞ En zoo beschrijft onze
 dichter met levendige kleuren
 de schoonheden van zijn dorp,
 die de schoonheden van ge-
 heel West-Friesland zijn: de
 groene weiden, bespikkeld met
 bloemen in verlei kleuren; de
 boomen, „krakende van ooft”,
 de akkers, met kool beplant
 en bezaaid met allerlei gran-
 nen, de meisjes, die „melk tot
 kaasjes tappen”, de koeien,
 die de weide ingaan, de lam-
 metjes, „die hupp'len met
 gespattel, en de kalfjes „die dansen met gedartel” — het
 is 'n waar kaas-, kool- en vruchtenparadijs. Andere landen
 hebben kabbelende beekjes, bruisende stroomen en don-
 derende watervallen, maar West-Friesland heeft:

„De slootjes die rondomme zijn Met ritselfend riet bewassen,
 Ze zijn zoo zuiver, of de Rijn Ze laafde met zijn plassen. Ze
 wemelen van zoete visch, Elk zou em hier vergeten, Wijl die
 met lust te vangen is En met meer lust nog te eten, Alsiemand
 hier een fuikje zet Des avonds voor een slootje, Die slaapt
 des nachts mooi op zijn bed En 's morgens heeft hij 't zootje.

Vervolgens vertelt de dichter, hoeveel aantrekkelijks Hoog-
 karspel heeft voor de rijke Enkhuizen, die met hun karossen,
 bespannen met prachtig opgetuigde paarden, door „de Streek”
 komen rijden. (Zooals bekend is, was Enkhuizen 'n machtige en
 bloeiende stad in de 17e eeuw). De heerlijke buitenlucht en de
 schoone landelijke omgeving hadden 'n buitengewonen invloed
 op de bezoekers. Als zoo 'n rijke Enkhuizer met z'n liefje daar was
 aangekomen, dan werd het meisje, al was anders misschien haar
 hart zoo koud, alsof 't bevroren was, weldra zóó „ontvonkt,” dat
 de verliefde vrijer z'n geluk haast niet op kon. De dichter
 roept, aan 't eind van z'n lofrede op z'n woonplaats uit:

„Indien de weerhaan oogen had, Om van den toorn te aan-
 schouwen,
 Dees lieflijkheid, zoo schoon en veel, Hij raakte licht aan 't
 daav'ren,
 En kraaide uit zijn koop'ren keel, Dat Friesman 't hoort in
 Staav'ren.”

Heel graag zou ik nog meer van die aardige, eenvoudige
 gedichten van dezen boerenzanger aanhalen (het boekje telt
 241 bladzijden). Maar ik meen, dat de hierboven vermelde
 voldoende zullen zijn om aan te toonen, hoe zeer zijn werk
 voldoende is boven de gewone rijmelarijen, waarin onze voor-
 ouders meestal zoo veel genoegen schepten. Moge onze West-
 Fries al geen ster van de eerste grootte zijn geweest aan den
 dichtershemel, de zachte glans der blijmoedigheid, gepaard
 aan roerend schoonen eenvoud, die zijn verzen uitstralen,
 doet ons, onder het lezen, op iedere bladzijde weldadig aan.
 J. SCHUITEMAKER Cz.

De Voorjaarsbloementoonstelling te Heemstede.

GROOTE INTERNATIONALE
 PAASCHTENTONSTELLING.

Voor de derde maal
 is het Hoofdegebouw
 van de voorjaarsbloem-
 entoonstelling in
 prachtig gestoken. En
 zeker overtreft deze expositie
 in weelde van kleur verre
 de beide vorige. ☞ Rhodo-
 dendrons, Azalea mollis, Nar-
 cissen, Rozen en Hortensia's
 spannen nu de hoofdkroon,
 en vormen met het beeldige
 klein goed zooals Anjelieren,
 Lelietjes van Dalen, Primu-
 la's en Anemonen een sprook-
 jeshof, rijk aan schitterende
 kleuren. ☞ Bij den ingang
 zijn het de Hortensia's van
 de firma D. Baardse Dzn te
 Aalsmeer welke het eerst de
 aandacht trekken. Er zijn
 er bij van bijzondere tint,
 bijna violetkleurig. Ook hier-
 bij weer warmgekleurde Cy-
 clamen en de mooie Be-
 gonias Gloire de Lorraine.
 Hiernaast, veilig omsloten
 door een oud muurtje waar-
 op Anjelieren, Helmbloemen
 en Primula's welig tieren,
 is een collectie kasplanten
 geëxposeerd, welke uitmunt
 door haar groote verschei-
 denheid. Met fijnen smaak

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTONSTELLING
 TE HEEMSTEDE. HET NARCISSENDAL.

is alles gerangschikt, terwijl het kostbaarste materiaal
 is gebruikt. Naast zeldzame bloemen, uit verre landen af-
 komstig, prijken de florakinderen van ons eigen luchtstreek.
 Wat staan zij lief om het kleine bassin, waaruit de blanke
 kelk van de Calla als een waternimf opstijgt. Deze bloem
 zien wij te midden van wondervolle Leliesoorten ook geel
 gekleurd. De fotograaf kieke dit bekoorlijk plekje, dat won-
 deren van cultuur laat zien. De inzending is van de Haar-
 lemsche firma van Tubergen; de aanleg verzorgde de heer
 Din. Heel mooi hierbij aansluitend zijn de fijne varens en
 bladplanten van de firma Lemkes en Zonen. ☞ Ziet
 men van hier langs den zijwand naar den achterkant van
 het gebouw dan wordt men overweldigd door de veelheid
 van kleur der Azalea mollis, een bijzonder bloemrijke heester-
 soort. In allerlei tinten ziet men ze hier, geel en zalmkleurig.
 Sommige als teere appelbloesem, andere weer warm oranje
 en fel rood. Het zijn twee Boskoopsche firma's, M. Koster en
 Zonen en L. J. Endtz en Co, die hiermede uitkomen en nieuwe
 soorten laten zien. Daarop volgt een collectie rose Rhodo-
 dendrons, „Paula Pearl” genaamd. Men ziet bij deze soort
 meer bloemtros dan blad. ☞ Ook de Koningin der bloemen
 is natuurlijk present. Akerboom en Fopma geten ze als

struiken-halfstam en stamboomen. Een fleurig welriekend geheel. Zeldzaam is de inzending Orchideeën, Anjelieren en Rozen van de Engelsche firma Stuart Low en Co., te Bush Hillpark Londen. Hoe wondermooi zijn deze Orchideeën, zij doen mij denken aan fraai gekleurde vlinders, rustend op een tak. Mooi staan de zacht getinte Anjelieren in de eenvoudige vazen. Aalsmeer laat ditmaal een collectieve inzending Rozen en Seringen zien, waaronder de nieuwste en fraaiste soorten: Columbia, America, Ophilia, Kaiserin Augusta Viktoria, wedijveren in kleur en geur. Het midden van den anderen langen wand is een park van bloemheesters van de firma Oosthoek te Boskoop. Deze tentoonstelling is majestueus. Tegen een achtergrond van donkere Taxus Hybernica hangen de trossen van blauwe- en gouden regen. Hieronder fel gekleurde Azalea's, teere Prunus en andere mooie heesterplanten waartusschen weer zachtgele Brem. Weer zijn in het midden drie perken aangebracht. Het middelste is zeer zeker het merkwaardigste. De heer van Nes, te Boskoop, exposeert hier zijn nieuwe Rhodo-zaailingen, het resultaat van een meer dan zes en twintigjarige cultuur. Een bewonderingswaardig werk van kruisen en veredelen. Voor het eerst komen zij hier ter lande uit en verkondigen in fraaie kleuren den roem van hun kweker. Er zijn veertig nieuwe soorten, allemaal prachtige planten met volle bloemtrossen. Ook exposeert de heer van Nes een nieuw soort Azalea (de Japansche Azalea) welke winterhard moet zijn. Zeer zeker is door deze inzending de aandacht van het publiek op deze fraaie heestersoorten gevallen en heeft men kunnen zien, hoe mooi en decoratief zij zijn. De voorste kant van het perk waar de nieuwe Azalea's staan, is in beslag genomen door Gebr's Eggink te Voorschoten. Tegen een achtergrond van slanke Darwintulpen staan lief bescheiden de „Lelietjes van Dalen." Vriendelijke bloemenkinderen; teere lenteboden, eenvoudig in alles en juist daardoor zoo mooi. Een groote mand, gevuld met duizenden van deze lieve bloemkens, vormt het middenstuk. Het derde perk is het geweldigst. De fotograaf kielde het met als voorgrond de inzending nieuwe Rhododendrons (van den heer van Nes, zie boven). Een geweldig woud van struiken, heesters, planten, Sneeuwballen, Prunus, Gouden Regen, daaronder weer nieuwe soorten Hortensia's, Cyclamen en fijn getinte Astilbis. De galerij bergt nu hoofdzakelijk Narcissen en Irissen. Wat een verscheidenheid is er in de eerste soort! Ze zijn mooi van bloem en fraai van stengel. Werkelijk, deze z.g. paaschtentoonstelling was iets heel bijzonders en mocht met eere genoemd worden.

I. JOH. W. DE VRIES.

DE ANTIPODEN.

8) Een verhaal uit het Prager Ghetto, door S. KOHN.
(Slot).

„WAT moet een keukenmeid bij ons uitvoeren?" vroeg Schachner. „Wat voert een keukenmeid uit? Koken!" Schachner's gezicht werd somber. „Koken doe ik toch," zeide hij. „Nou ja," repliceerde Schmeling, terwijl hij al de zachtheid, die hem ten dienste stond, in zijn stem legde, „ik bedoel maar, als we nu toch een keukenmeid hebben, kan die koken". „Heeft mijn eten je niet gesmaakt?" vroeg Schachner wantrouwend. „Het eten

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTOONSTELLING TE HEEMSTEDÉ.

Overzicht der tentoonstelling in het hoofgebouw. Op den voorgrond de inzending Rhododendrons van de Fa. Van Nes, Boskoop.

heeft me heel goed gesmaakt!" zeide Schmeling verschrikt. „Welnu, waarom zou ik dan niet verder voor ons koken?" Een oogenblik bracht die vraag Schmeling in verlegenheid, maar de nood maakt vindingrijk en vlug had hij een prachtige reden voor zijn wensch gevonden. „Ik zal het je heel opricht zeggen — ik onderhoud me heel graag met je — en als jij nu moet koken, zit je den halven dag in de keuken — dat wil ik niet hebben — nou, nu weet je waarvoor! — bovendien, als er op een jomtof 1) wat bizonders fijns te koken valt, kan jij de meid zeggen, hoe ze het doen moet, ze zal blij zijn, dat ze nog wat aanleert". Deze hulde aan zijn culinaire bekwaamheden streefde Schachner en hij concedeerde de keukenmeid. „Dan heb ik echter nog een groot verzoek aan je," ging Schmeling voort. „Wat nog meer?" „De dokter zegt, dat ik dagelijks tweemaal vleesch moet eten en heel vaak krachtig, goed bier moet drinken." „De dokter weet er niks van", riep Schachner met vuur uit, „maar als je zoo'n dwaas bent en aan hem geloofd — is het mij óók goed — eet en drink, wat je wilt". „De dokter zegt," repliceerde Schmeling met uiterst klagelijke stem, „dat als ik geen goede kost krijg, mijn krachten vervallen en ik spoedig dood zal gaan". Dat maakte een diepen indruk op Schachner. Zijn jeugdvriend wilde hij niet graag door een fout in het dieët verliezen en hij zeide, na kort nagedacht te hebben: „Je zult nog lang leven en al geef ik ook niks om dokters — goed eten en drinken kan je op geen manier kwaad doen — wel bekomme het je!" „Maa-r," zei Schmeling nu benauwd, „maa-r als we samen eten, kan ik geen vleesch eten als jij niet mee-eet... dan zou elke hap, daar geef ik je mijn hand op, vergif worden". Bij den gevoeligen Schmeling kwa-

1) Feestdag.

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTOONSTELLING TE HEEMSTEDÉ.

Een bekoorlijk plekje. Gemengde inzending van de firma Van Tubergen te Haarlem.

men de tranen in de oogen, maar tot zijn groot geluk viel het den fijnen diplomaat op het gewichtigste moment nog bijtijds in, dat het niet zijn taak was om zichzelf, maar een ander te ontroeren en gedwee aan zijn wenschen te maken, en zeer handig vervolgde hij: „en je wilt toch zeker, niet, dat ik ziek word?”

Daar Schmeling zag, dat deze vraag een diepen indruk op Schachner maakte, werd hij brutaler en riep met luide stem: „of wil je dat wèl?” „Nee, dat wil ik nièt,” haastte zich Schachner te verzekeren. „Goed... dan moet je ook elken middag en avond vleesch eten”. „Wat zal ik doen?” antwoordde Schachner onderworpen, „zal ik voor jou een stukje vleesch eten!” „Ja — en bier, bier moet je ook drinken, anders” — Schmeling liep in gedachten vlug een heele reeks gevolgtrekkingen af en sprak dadelijk de laatste uit: „anders word ik zwak en ziek”. „Zal ik voor jou een pietsje bier drinken óók,” zei Schachner, die zich overwonnen en gedrukt voelde, „ik doe het niet graag, maar als het voor jou is.....”

Zoo werd dan op gezonden grondslagen het nieuwe verdrag gesloten, grondslagen, die garantie zouden hebben geboden voor een langen duur van de herstelde betrekkingen. Edoch, die duurden niet lang. Na een leven van zes en negentig jaar, dat door geen ziekte was bezocht, voelde Schachner zich na een vastendag, waarop hij in vier en twintig uur geen voedsel tot zich had genomen, een beetje onwel, en met bewonderenswaardig inzicht had hij dadelijk zijn toestand juist getaxeerd en tegen zijn ouden vriend gezegd: „Reb Natel, schrik niet — maar met mij loopt het af!” „Dan moet ik dadelijk den dokter laten halen,” riep Schmeling uit. Hoe gelukkig zou Schmeling nu geweest zijn, als Schachner, zijn oude gewoonte getrouw, daartegen krachtig had geprotesteerd, maar deze antwoordde slechts met een mat lachje: „Doe wat je wilt, maar het is verstandiger om de Kabronim 1) te laten halen.... De dokter zal me niets helpen — het zal krek zoo met mij gaan als met mijn overgrootvader”.

En ook daarin scheen de merkwaardige mensch gelijk te krijgen. Nadat hij zes en negentig jaar lang bij vaak vasten, groote onthouding, komervolle levenswijze, frisch en gezond was gebleven, stierf hij, wel is waar nièt, zooals hij onder een ironisch, gelijkhebbend lachje zeide, met medewerking van den dokter — maar nadat deze hem het eerste en laatste recept had voorgescreven. Bij het naderen van den dood daalde over den man, die tot het laatste oogenblik zijn volle bewustzijn behield, een zonderlinge zielevreugde. „Ik sterf o, zoo graag,” sprak hij, terwijl zijn oogen lichtten, „daarginds is het toch veel, veel mooier dan hier.... en mijn heele leven heb ik er slechts naar gestreefd om zóó te leven, dat ik daarginds geen verdriet heb en vriendelijk ontvangen word.... ik geloof, dat dat heel goed gaan zal.... maar één ding spijt me.... dat ik van jou weg moet gaan.... maar je zult me gauw volgen, niet beste Reb Natel?... en wees maar niet boos op me, dat ik dikwijls grof tegen je geweest ben en je met mijn disputeeren geërgerd heb.... want nu zie ik in, dat jij altijd gelijk gehad hebt!” „Nee!” antwoordde Schmeling snikkend, „jij hebt altijd gelijk gehad”. Nog eenmaal flakkerde, als bij een uitdovende lamp, de levensvlam bij Schachner schijnbaar op, want hij riep zoo luid, dat Schmeling verheugd opsprong: „Nee, jij hebt altijd gelijk gehad,” — maar het volgende oogenblik reeds zonk hij afgemat in zijn bed terug, een blauwachtig schijnsel, een voorbode van den nabijden dood, vloog over zijn gezicht en hij voegde er zacht aan toe: „Laat het nu uit zijn, Reb Natel — laten we niet tot de laatste minuut met elkaar twisten — ik weet het immers, dat je altijd heel veel van me gehouden hebt, en ik....” Zijn bijna honderdjarige gewoonte volgend, bekrachtigde hij zijn genegenheid voor den ouden vriend nog in het laatste levensmoment met het traditioneele „zoo waar ik gezond ben en leven heb — ik heb ook heel, heel

veel van je gehouden.... en Reb Natel,” Schachner schaamde zich, want zoo'n romantische gedachte had hij zijn gansche leven nog niet gehad, nog veel minder uitgesproken — „geef me een kus”. En toen Reb Natel zich sprakeloos van aan-doening over hem heenboog en zijn mond op Schachner's al kouder wordende lippen legde, fluisterde deze: „En.... geef me nooit na, dat ik je nog geld van suiker en koffie schuldig ben!” „Hoe zou.... ik dat!” bracht Schmeling onder tranen uit, „je hebt me immers eerlijk betaald!” Schachner begon het spreken zwaar te vallen maar een zoo openlijk-onjuiste voorstelling van den stand van zaken kon hij zich toch nog niet laten welgevallen en hij hijgde zacht, alleen voor Schmeling verstaanbaar: „Ik ben je toch nog twintig gulden schuldig”. „Niets ben je me schuldig”. Voor een verdere tegenspraak vond Schachner tijd noch adem, en hij zeide daarom kortaf: „Disputeer niet!” „Je hebt immers in alles, maar dan ook in alles gelijk gehad,” riep Schmeling uit, met de bedoeling zijnen vriend het laatste levensuur en den gang naar de eeuwige woning zóó mooi te maken als het zijn arme menschelijke krachten gegeven was, „maar nu....” „Ik heb nooit gelijk gehad — maar nu wel.” Verder kon Schachner zijn laatste dupliek niet vervolgen. Hij gaf den mannen, die in een breeden kring om zijn bed stonden, een teeken dat zij met het gebed zouden beginnen en — hij bad zelf mee. Aanvankelijk bewogen zich zijn lippen duidelijk, langzamerhand werd de beweging van den mond zwakker, toen begon hij diep adem te halen en eindelijk deed hij een zeer diepe ademhaling. Schmeling sloeg zijn arm om hem heen,

Foto v. d. Laarse.

AVONDSTEMMING.

„Reb Jisroel,” zoo sprak hij half-luid, „je bent de braafste, eerlijkste man op de heele wereld geweest.... vergeef me dat ik je zoo dikwijls geërgerd heb — nu pas zie ik in, zoo heel goed in, hoe heel veel ik van je heb gehouden!” Schachner's dood had in Schmeling's leven een bres geschoten, die niet te stoppen was. Zijn dochter en schoonzoon deden wel al het mogelijke om hem op te vroolijken en te verstrooien, maar al hun moeite bleef vergeefs. Een ongeneeslijke misnoedigheid had zich van den ouden man meester gemaakt, die ook spoedig vergezeld ging van een uitputting der lichaamskrachten. Schmeling was twee en negentig jaar. Zijn levensuurwerk was er, zonder Schachner's afsterven, toch al na aan toe om af te loopen, maar dat zijn oude onmisbare vriend vóór hem was heengegaan, had in elk geval het einde verhaast. Een paar maanden na Schachner's dood werd Schmeling ziek, kon eerst de kamer, later ook het bed niet verlaten en de dokter verklaarde dat voor dit geval de menschelijke wetenschap geen middelen ten dienste stonden, dat de levenskracht van den ouden man volkomen opgeteerd was en dat binnen korten of langen tijd tengevolge van uitputting en verval van krachten zijn dood moest intreden. En de dokter had juist geprognosticeerd. Nadat hij zijn kinderen en kleinkinderen om zich heen had verzameld en vóórdat de doodstrijd intrad, waren Schmeling's laatste woorden: „Daar heeft die prachtmensch — die Reb Jisroel, toch weer gelijk gehad, — ik volg hem gauw na — o, wat verheug ik me om hem terug te zien!”

EINDE.

1) Leden van de begrafenis-broederschap, die bij de stervenden gebeden verrichten.